

महाराष्ट्र राज्यातील नागरीकांना महाओनलाईन या पोर्टलद्वारे इलेक्ट्रॉनिक माध्यमाने सेवा उपलब्ध करून देणे आणि Digi Gov या प्रणालीद्वारे शासकीय कामकाज डिजिटल करण्यासाठी टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) सोबत संयुक्त संस्था (Joint Venture) स्थापन करणेबाबत....

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक मातंस/जेकी-टिसीएस/प्र.क्र.२०/३९
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : १६ सप्टेंबर, २००८

प्रस्तावना—महाराष्ट्र शासन नागरीकांना त्यांच्या दारापर्यंत एक खिडकी पद्धतीद्वारे पारदर्शकरित्या, जलद गतीने सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी कटीबद्ध आहे. अशा योजनेस आणखी जास्त चालना मिळाली म्हणून शासनाने वर्ष २००८ हे ई-गर्हनन्स वर्ष म्हणून घोषित केलेले आहे.

महाराष्ट्र शासनाने केंद्र शासनाच्या नेशनल ई गर्हनन्स प्लॅन (NeGP) अंतर्गत विविध प्रकल्प मंजूर करून घेतले आहेत. त्या मंजूर झालेल्या प्रकल्पात MSWAN, कॉमन सर्कीस सेंटर (CSC) व स्टेट डाटा सेंटर (SDC) या तीन प्रकल्पांचा समावेश आहे. MSWAN या प्रकल्पा अंतर्गत तालुक्या पर्यंत शासकीय कार्यालयांना राज्याच्या मुख्यालयाशी जोडण्यासाठी Backbone कनेक्टीकीटी सुविधा उपलब्ध करून घावयाची असून सदर काम प्रगती पथावर आहे. स्टेट डाटा सेंटरच्या (SDC) निविदेस मंजूरी देण्याची कार्यवाही चालू आहे. या प्रकल्पा अंतर्गत राज्याची सर्व आवश्यक माहिती एकत्र ठेवण्यात येईल व आज्ञावली स्थापित करण्यात येईल.

वरील तीनही प्रकल्पांचा उपयोग करून नागरिकांच्या दारापर्यंत शासकीय सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी शासकीय कामकाजात Digi-Gov प्रणाली व महाओनलाईन पोर्टल या दोन आज्ञावली कार्यान्वित करण्याकरिता संयुक्त संस्था (Joint Venture) स्थापित करावयाची आहे.

कॉमन सर्कीस सेंटर (CSC) या योजनेद्वारे १०४८३ गावांत व १३३६ शहरी भागात नागरीकांना ऑन लाईन पद्धतीने सेवांचा लाभ होईल. नागरीक /व्यावसायिक यांना मिळणारी सेवा अखंडपणे (२४ x ७) उपलब्ध राहून ती वेगाने, विश्वसनीय, कमीत कमी वेळात, प्रशासकीय अडचर्णांशिवाय व सुरक्षित पद्धतीने मिळेल. परिणामी डिजीटल ज्ञान असणा-या समाजाची संकल्पना पुर्ण होवून शासनाच्या निकट संपर्क झाल्याने शासनाच्या निर्णय प्रक्रियेत जनतेतील शेवटच्या स्तराचा प्रत्यक्ष सहभाग होण्यास मदत होईल.

Digi Gov प्रणालीच्या वापराने शासन ते शासन कार्यप्रणाली वेगाने व पारदर्शकपणे कार्यरत होवून निर्णय प्रक्रिया सक्षम व जलद होण्यास मदत होईल. त्याचबरोबर कॉमन सर्कीस सेंटर (CSC) व महाओनलाईन संकेतस्थळा व्हारे जनतेस दिल्या जाणाऱ्या विविध सेवेबाबत डिजिटलरित्या निर्णय घेण्यासाठी या आज्ञावलीचा उपयोग होईल.

व्यापारी तत्वावरील अत्यंत वैशिष्ट्यपूर्ण अश्या Digi-Gov आणि महाओँनलाईन या बाबी राबविण्यासाठी अत्युच्च तांत्रिक ज्ञान, भवकम तांत्रिक पाठीबा (Support) , उच्चतम क्षमता, व अनुभवाची गरज आहे. Digi-Gov आणि महाओँनलाईन ह्या आज्ञावल्या राबविण्याची क्षमता टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) या कंपनीमध्ये असल्याचे उच्चाधिकार समितीस प्रथमदर्शनी आढळून आले असल्याने याचे सखोल परीक्षण करून अभिप्रायास्थ हअहवाल सादर करण्यासाठी अपर मुख्य सचिव (नियोजन) याचे अध्यक्षतेखाली एक उप-उच्चाधिकार समिती स्थापण्यात आली. सदर समितीने टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) सोबत अनेक बैठकीत चर्चा करून उप समितीची अंतीम शिफारस उच्चाधिकार समितीस सादर केली. यानंतर दि. २ जानेवारी, २००८ रोजी उच्चाधिकार समितीच्या बैठकीत उपसमितीने केलेल्या शिफारशीनुसार सविस्तर चर्चा झाली व अंतिम प्रस्तावास उच्चाधिकार समितीने सहमती दिली आहे.या सर्व बाबींची दि. २४ जुलै २००८ च्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत सविस्तर चर्चा करून, शासनाने खालील प्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय --

वरील सर्व शिफारशींचा साकल्याने विचार करून शासनाने महा-ओँनलाईन व Digi Gov प्रणालीचा वापर करण्यासाठी टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) सोबत खालील अटी व शर्तीसह एक संयुक्त संस्था (Joint Venture) स्थापन करण्याचा निर्णय घेतला आहे.

२) या प्रस्तावांतर्गत नागरीक व शासन यांना सर्वोत्तम सेवा देणारे SLA (Service Level agreement) तयार करण्यात येणार असून संयुक्त संस्थेचे (Joint Venture) उत्पन्नाचे साधन म्हणजे नागरीकांकडून सेवेबद्दल आकारले जाणारे शुल्क असून हा प्रस्ताव PPP म्हणजे Public-Private-Partnership या सुत्राने कार्यान्वित करण्यात येईल. Online सेवांची पडताळणी व त्या सेवांचा समावेश, महाराष्ट्र शासन व टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) संयुक्तरित्वा करणार आहे.

३) संयुक्त संस्थेचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे आहे :-

(अ) महाराष्ट्र शासन व टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) यांच्यातील संयुक्त संस्थेच्या (Joint Venture) कराराचे स्वरूप-

१) कंपनी कायदा १९५६ अन्वये या संयुक्त संस्थेची (Joint Venture) स्थापना करण्यात येईल.

२) शासन ते नागरीक /व्यावसायिक अशी महाओँनलाईन सेवा आणि Digi Gov प्रणाली कार्यान्वित करण्यासाठी टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) व महाराष्ट्र शासन यांची संयुक्त संस्था (Joint Venture) स्थापित करण्यात येईल. या संयुक्त संस्थेत टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) व शासन यांचा सहभाग अनुक्रमे ७४% व २६% इतका प्रस्तावित आहे.

३) उपरोक्त संयुक्त संस्थे (Joint Venture) सोबत प्रथम दहा वर्षासाठी करार करण्यात येईल, व त्यानंतर दोघांच्या सहमतीने मुदत वाढीसाठी विचार करण्यात येईल.

४) उपरोक्त संयुक्त संस्थे (Joint Venture) मध्ये टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) व महाराष्ट्र शासनास पुरेशी गुंतवणूक करावी लागेल. उपरोक्त

प्रकल्पाअंतर्गत महाराष्ट्र शासन तसेच टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) ला पुढील कोष्टकात दर्शविल्याप्रमाणे सुरुवातीची गुंतवणूक करणे प्रस्तावित आहे.

खर्चाच्या बाबी	रुपये (लक्ष)	गुंतवणूकदार
टाटा सेंटरसाठी मध्यवर्ती हार्डवेअर	४९२.५०	मे.टि.सि.एस.
कार्यपद्धती आजावली	५००.००	मे.टि.सि.एस.
मोबैलाईजेशन	१२०.००	मे.टि.सि.एस.
कार्यप्रणाली आजावली Application software	८९६.००	मे.टि.सि.एस.
क्लायेंट एन्ड हार्डवेअर Client-end hardware	५५६.२६	(*) महाराष्ट्र शासन
कार्यालयीन मुलभूत खर्च	६६.३७	महाराष्ट्र शासन
एकूण गुंतवणूक	२५५१.१३	
टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS)यांची गुंतवणूक	१८८७.८४	७४%
महाराष्ट्र शासनाची गुंतवणूक	६६३.२९	२६%

- ५) इतर कामांसाठी ८० % रक्कम खर्च होईल असे गृहीत धरून एकूण अंदाजीत खर्चाच्या २० % रक्कम (*) येथे अंदाजीत केली आहे.
- ६) या प्रकल्पासाठी सुमारे ७५०० संगणक उपलब्ध ठेवावे लागतील. महाओनलाईन वर द्यावयाच्या नियोजित सेवा जेथे उपलब्ध असतील तेथील कर्मचा-यांना हे संगणक पुरविले जातील व उर्वरित सेवांबाबत पुर्वीप्रमाणेच त्या सेवा उपलब्ध राहतील.
- ७) टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS) या प्रकल्पाअंतर्गत प्रशिक्षण व Handholding Support Module उपलब्ध करतील. तसेच किमान १०० कर्मचा-यांसाठी एक व्यक्ती या प्रमाणात प्रशिक्षणाची सत्रे ठेवून कार्यवाही करतील. गरजेनुसार प्रशिक्षण सत्रात वाढ /बदल करण्यात येईल.
- ८) कार्यकारी खर्च / चालू भांडवल यासाठी संयुक्त संस्था (Joint Venture) कर्ज अथवा अतिरीक्त वाढीव भागभांडवलाब्दारे निधी उभा करतील.
- ९) संयुक्त संस्थे साठी (Joint Venture) उत्पन्नाचे साधन म्हणजे Online सेवेसाठी नागरीकांकडून आकारण्यात येणारी सेवा शुल्क असेल. सदर सेवा जर कॉमन सर्किंस सेंटर (CSC)अथवा सेतू केंद्रातून नागरीकांनी घेतली तर केंद्र चालकाकडून सेवा आकाराचा ठराविक भाग संयुक्त संस्थेला (Joint Venture) दिला जाईल.
- १०) संयुक्त संस्थेच्या (Joint Venture) संचालक मंडळाच्या निर्णयानुसार व कपनी कायद्यातील तरतुदीप्रमाणे संयुक्त संस्थेला (Joint Venture) होणारा नफा विभागण्याबाबत कार्यवाही केली जाईल.
- ११) संयुक्त संस्थेच्या (Joint Venture) पोर्टल सेवेतील application Software वापरण्याची सक्ती कॉमन सर्किंस सेंटर (CSC) योजनेसाठीच्या निविदेत करण्यात आली आहे. त्याचप्रमाणे सध्याचा सेवा करार संपल्यानंतर सेतू केंद्रांना संयुक्त संस्थेची (Joint Venture) पोर्टल सेवा उपलब्ध होवून शासनाच्या निर्णयानंतर

त्याना संयुक्त संस्थेच्या (Joint Venture) पोर्टल वापरासाठी उचित आकार संयुक्त संस्थेला (Joint Venture) अदा करावा लागेल.

१२) विविध शासकीय प्राधिकरणांनी ही नागरीकांना सेवा देण्यासाठी संयुक्त संस्थेच्या (Joint Venture) Online सेवेचा वापर करण्याच्या सक्तीबाबत शासन निर्णय निर्गमित केला जाईल.

१३) संयुक्त संस्थेचा (Joint Venture) करार झाल्यानंतर सर्व संबंधित विभागांनी विहीत कालमर्यादेत SLA (Service Level agreement) करावयाचे आहे.

१४) शासकीय महामंडळे तसेच NGO यांना शासन मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करून संयुक्त संस्थेचा (Joint Venture) पोर्टल वापरासाठी परस्पर समन्वयाने प्रवृत्त करेल.

१५) Online सेवा आणि Digi Gov या दोन्हीही सेवांची उपयुक्तता व गरज महाराष्ट्र शासनास असल्याने संयुक्त संस्थेच्या (Joint Venture) उपक्रमास सुरवातीच्या काळात उत्थान देण्यासाठी संयुक्त संस्थेला (Joint Venture) MSWAN अंतर्गतची (कनेक्टीव्हीटी) जोडणी मोफत उपलब्ध केली जाईल व संयुक्त संस्थेची (Joint Venture) उपक्रमशीलता पाहून याबाबत नंतर आढावा घेतला जाईल.

१६) संगणकीकरणा संदर्भात तसेच ई-गवर्नन्स योजनाबाबत इतर विभागात सध्या त्यांच्या अखत्यारीत चालू केलेल्या योजना यापुढेही कार्यरत ठेवता येतील व त्या विभागांनी त्यांच्या योजनांसाठी ऑनलाईन सेवा / Digi Gov. प्रणालीचा वापर करण्याबाबतचा पर्याय आवश्यकतेप्रमाणे स्विकारावा लागेल.

(ब) शासन, नागरीक, सेतू-कॉमन सर्विस सेंटर (CSC) केंद्र चालक यांनी व्यवहारासाठी संयुक्त संस्थेला (Joint Venture) द्यावयाची आकारणी-

१) शासनाने संयुक्त संस्थेला (Joint Venture) अदा करावयाची आकारणी:-

अ) Digi Gov प्रणालीचा वापर करून व त्याअंतर्गत आवश्यक application customisation अन्वये प्रत्येक वर्षी, विभाग, मंत्रालय, जिल्हाधिकारी, क्षेत्रीय पातळीवर निर्माण केलेल्या एकूण पहिल्या १० लक्ष फाईलींसाठी प्रत्येकी रु. २५/- इतका आकार, खाली दर्शविल्याप्रमाणे शासनाने संयुक्त संस्थेला (Joint Venture) अदा करावा लागेल. यामध्ये Digi Gov च्या वापरासाठी शासकीय विभाग / कार्यालयांना आवश्यक application चा समावेश व सदर application ची श्रेणीवाढ / सुधारणा करणे हया बाबीचाही समावेश होईल.-

ब) दरवर्षी राज्यस्तरावर निर्माण होणा-या पहिल्या १० लक्ष पर्यंतच्या फाईलींसाठी रु. २५/- प्रत्येकी प्रमाणे आकारणी करण्यात येईल. मात्र आकारणीची जास्तीत जास्त रक्कम रु. १.५० कोटी प्रति वर्ष इतकी मर्यादित (सिलींग) राहील.

क) दहा लाखापेक्षा जास्त फाईली एका वर्षात निर्माण झाल्यास रु. १.५० कोटी कमाल मर्यादेच्या आकारणी नंतर दहा लाख फाईलीनंतरच्या प्रत्येक फाईलींसाठी रु. १५/- इतकी आकारणी करण्यात येईल.

२) सेतू /कॉमन सर्किस सेंटर (CSC) केंद्राकडून संयुक्त संस्थेसाठी (Joint Venture) आकारणी-

अ) सेतू / कॉमन सर्किस सेंटर (CSC) केंद्रातून Digi Gov अंतर्गत निर्माण होणा-या प्रत्येक फाईलीसाठी रु.५/- इतकी आकारणी केंद्र चालकाकडून संयुक्त संस्था (Joint Venture) करतील. या रक्कमेत उच्चाधिकार समितीच्या निर्णयान्वये वेळोवेळी सुधारणा केली जाईल.

ब) सर्व सेतू / कॉमन सर्किस सेंटर (CSC) मधील सेवामध्ये समानता व हिंशेब नियंत्रण राखण्याच्या उद्देशाने सर्वसमान असे वेबबेसेड application Software सेवांतर्गत सेतू / कॉमन सर्किस सेंटर (CSC) यांना उपलब्ध केले जाईल व या सेवा केंद्रांनी त्यांच्या सेवा संयुक्त संस्था (Joint Venture) online सेवेअंतर्गत नागरीकांना उपलब्ध करण्याची सक्ती करण्यात येईल. या प्रत्येक सेवेसाठी रु.५/- इतकी आकारणी संयुक्त संस्था (Joint Venture) करेल.

३) नागरीकांना सेवेसाठीचा आकार:- सेतूसाठी आकारण्यात येणा-या दराप्रमाणे नागरीकांकडून विहीत सेवेसाठी आकारणी केली जाईल व यात उच्चाधिकार समिती वेळोवेळी सुधारणा करेल.

अ) सेतू अंतर्गत सेवांसाठी सेतू दराप्रमाणे आकारणी करण्यात येईल तसेच संयुक्त संस्थे (Joint Venture) अंतर्गत उपलब्ध करावयाच्या अन्य सेवांसाठी आकारावयाचे दर संयुक्त संस्था (Joint Venture) प्रस्तावित करेल व त्यात उच्चाधिकार समितीमार्फत वेळोवेळी सुधारणा केल्या जातील.

ब) संयुक्त संस्थे (Joint Venture) अंतर्गत नागरीकांना प्राथमिक टप्प्यात पुरविण्यात येणाऱ्या सेवांचे दर सेतू प्रमाणे रहातील.

क) संयुक्त संस्थेला (Joint Venture) होणारा फायदा केणरी कायद्यातील तरतुदीनुसार व संयुक्त संस्थेच्या (Joint Venture) संचालक मळळाच्या निर्णयानुसार विभागला जाईल.

(क) अन्य प्रकल्पात संयुक्त संस्थेचा (Joint Venture) सहभाग-

अन्य संस्थांच्या सहभागाची शक्यता लक्षात घेवून तसेच टाटा कन्सलटन्सी लिमिटेड (TCS)ची ई- गळनर्सच्या क्षेत्रातील कार्यक्षमता व अनुभव लक्षात घेता, कोणत्याही अटी / बंधनाशिवाय संयुक्त संस्थेला (Joint Venture) कोणत्याही शास्यकीय निविदा प्रक्रीयेन भाग घेवून स्पर्धात्मक बोली देता येईल.

(ड) Digi Gov प्रणालीचा वापर प्रथम टप्प्यात मंत्रालय स्तरावर करण्यात येईल व दुस-या टप्प्यात क्षेत्रीय कार्यालयाची निवड माहिती तंत्रज्ञान विभाग करेल. मंत्रालय ते क्षेत्रीय कार्यालयातील अहवालांची देवाण घेवाण (Generation) दुस-या टप्प्यात केली जाईल.

(इ) उपरोक्त सर्व अटी /शर्तीचा आढळावा दरवर्षी महाराष्ट्र शासन घेईल. त्यानंतर संयुक्त संस्थेमधील (Joint Venture) भागीदारी, व्यवहारांचे दर, अटी शर्ती यामध्ये आवश्यक बदल विचारात घेतले जातील. तसेच Digi Gov अंतर्गत विभाग/ मंत्रालय / जिल्हाधिकारी / क्षेत्रीय कार्यालये यांना जर अतिरिक्त application Software ची आवश्यकता असेल तर माहिती तंत्रज्ञान विभागाच्या सहमतीने संयुक्त संस्था (Joint Venture) त्यांची उपलब्धता व देखभाल करेल.

द्वा शासन निर्णय मंत्रिमंडळान घेतलाल्या दि. २८ जुलै २००८ च्या निर्णयाच्या अनुषंगाने
निर्गमित करण्यात येत आहे.

द्वा शासन निर्णय www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असुन
न्याचा संगणक मंकताक २००८०९१६१६४९४९००९ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

३५१०६

(भ. प. सिंह)

सह सचिव (माहिती तंत्रज्ञान)

प्रती,

मा. मुख्य सचिव
प्रधान मंचिव (प्रशासकीय पुर्नरचना) मंत्रालय, मुंबई,
प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
प्रधान सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
सर्व जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष जिल्हास्तरीय सेतू सोसायटी,